

ΓΝΩΜΗ της Ο.Κ.Ε.

“Κοινωνικός Διάλογος στη
Νοτιοανατολική Ευρώπη”

Αθήνα, 16 Απριλίου 1999

Διαδικασία

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος ανέλαβε την έκδοση Γνώμης, σχετικά με το θέμα “Κοινωνικός διάλογος στην ΝΑ Ευρώπη”, με βάση το άρθρο 4 του Νόμου 2232/1994, σύμφωνα με το οποίο “η Ο.Κ.Ε. μπορεί με δική της πρωτοβουλία να εκφράζει γνώμη για θέματα κοινωνικοοικονομικής πολιτικής”.

Η σχετική απόφαση ελήφθη από την Εκτελεστική Επιτροπή της Ο.Κ.Ε. στις 22-7-1998 και ορίστηκε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους τους κ.κ. **Νικόλαο Αναλυτή, Χαράλαμπο Κεφάλα, Κωνσταντίνο Κόλλια, Αναστάσιο Δεληγιάννη, Μιχαήλ Βαμβουλάκη και Κωνσταντίνο Σαββίδη**. Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. **Νικόλαος Αναλυτής**. Στην Επιτροπή Εργασίας συμμετείχε ως

επιστημονικός υπεύθυνος ο Δρ. **Δημήτριος Κιούκias**, Επιστημονικός Συνεργάτης της Ο.Κ.Ε. και οι εμπειρογνώμονες κα **Αναστασία Κουτσιβίτου**, κα **Ζωή Λαναρά** και κος **Νικόλαος Λάππας**.

Η Επιτροπή Εργασίας, αφού ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε 4 συνεδριάσεις (από 2/11/1998-29/3/1999) υπέβαλε Σχέδιο Γνώμης προς την Εκτελεστική Επιτροπή.

Η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε. σε 1 συνεδρίαση (παρέχοντας έγκριση την 2/4/1999). Εισηγητής προς την Ολομέλεια ορίστηκε ο κ. **Νικόλαος Αναλυτής**. Η Ολομέλεια συνήλθε την 16/4/1999 και ενέκρινε ομόφωνα το ακόλουθο κείμενο ως ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Οι χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης που ανήκουν στις “χώρες συνοχής”, δηλ. η Αλβανία, η Βοσνία, η Βουλγαρία, η Γιουγκοσλαβία,* η Κροατία, η Μολδαβία, η Ρουμανία, η Σλοβενία, η Τουρκία και το FYROM βρίσκονται σε μια πορεία οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής προσαρμογής στην προσπάθειά τους να γίνουν πλήρη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ήδη υπάρχουν σε αρκετές περιπτώσεις συμφωνίες σύνδεσης.

2. Οι επιταγές της προσαρμογής είναι υψηλές, όπως μπορεί κανείς να διαπιστώσει και από τις εμπειρίες χωρών που είναι ήδη μέλη της Ε.Ε. Στη νοτιοανατολική Ευρώπη, παρ’όλο που βεβαίως υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές επιδόσεις των χωρών που την απαρτίζουν, οι επιταγές αυτές είναι συχνά πιο δύσκολο να επιτευχθούν. Πολιτική αστάθεια, έλλειψη επαρκών οικονομικών και θεσμικών δομών, ανεργία, κοινωνική ανασφάλεια, εξωτερική μετανάστευση και άλλα προβλήματα αποτελούν σε ορισμένες περιπτώσεις ζητήματα που απαιτούν λύσεις.

3. Στη συγκυρία αυτή η οικονομική και κοινωνική συνεργασία των μη κυβερνητικών οργανώσεων στην περιοχή ίσως αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμη. Οι κοινωνικοί εταίροι των χωρών της Ν.Α. Ευρώπης πιθανόν να ωφεληθούν σημαντικά με

την ανταλλαγή πληροφόρησης και τεχνογνωσίας σε ότι αφορά την προετοιμασία για τα “κοινοτικά κεκτημένα”, ώστε η κάθε μία από τις χώρες αυτές να χαράξει τον δικό της δρόμο. Αυτό ενισχύεται περισσότερο από την σημερινή κοινοτική πρακτική που στρέφεται όλο και περισσότερο στο μοντέλο στήριξης της ενδογενούς ανάπτυξης, μέσω πιο έμμεσων και διακριτικών μεθόδων, όπως είναι και ο οικονομικός και κοινωνικός διάλογος σε επίπεδο διεθνούς γεωγραφικής περιφέρειας. Ένα από τα πλεονεκτήματα αυτής της μεθόδου είναι και η αποφυγή επιβολής ενός προκατασκευασμένου μοντέλου στις μη κοινοτικές χώρες και, κατα συνέπεια, ο σεβασμός των εθνικών ιδιαιτεροτήτων και παραδόσεων.

4. Ο κοινωνικός διάλογος σε επίπεδο διεθνούς γεωγραφικής περιφέρειας βασίζεται σε σχήματα συνεργασίας αντιπροσωπευτικών κοινωνικο-οικονομικών οργανώσεων από κάθε ενδιαφερόμενη χώρα. Είναι δυνατός είτε σε επίπεδο “ομοιοπαγγελματικό” (π.χ. ανάμεσα σε εργοδοτικές οργανώσεις, σε συνδικάτα, σε αγροτικές οργανώσεις), είτε σε επίπεδο οικονομικού και κοινωνικού συμβουλίου ή επιτροπής. Το πρότυπο της οικονομικής και κοινωνικής επιτροπής ιδιαίτερα, το οποίο έχει ενστερνιστεί όλη σχεδόν η περιοχή της Ε.Ε., αποτελεί ίσως ένα παράδειγμα προς υιοθέτηση, μιάς και έχει αποδειχθεί χρήσιμος δίαυλος συντονισμού των απόψεων

* Η έρευνα της παρούσας Γνώμης είχε ολοκληρωθεί πριν τα πολεμικά γεγονότα στο Κοσσυφοπέδιο και επομένως δεν προβαίνει σε εκτιμήσεις που σχετίζονται μ’αυτά. Η Ο.Κ.Ε. πάντως πιστεύει ότι οι βασικές της διαπιστώσεις δεν καθίστανται ανεπίκαιρες εξ αυτού του γεγονότος.

των κοινωνικών εταίρων, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνικό επίπεδο, με θετικές επιδράσεις στην διαπραγμάτευση κρίσιμων οικονομικών και κοινωνικών θεμάτων. Ούτως ή άλλως, πάντως προκύπτει ως προϋπόθεση ενός περιφερειακού διαλόγου η ανάπτυξη εσωτερικών-εθνικών δομών και πρακτικών κοινωνικής συνεννόησης.

5. Αυτοί οι προβληματισμοί αποτυπώθηκαν και στην Α' Συνάντηση για τον κοινωνικό διάλογο στη Ν.Α. Ευρώπη, που έγινε υπό την αιγίδα της Ελληνικής Ο.Κ.Ε. στην Θεσσαλονίκη το 1997*. Εκεί οι συμμετέχουσες οργανώσεις εκδήλωσαν ομόφωνα την επιθυμία να προωθηθεί τόσο ο εθνικός-εσωτερικός κοινωνικός διάλογος, όσο και ο περιφερειακός, με σκοπό την μεταφορά τεχνογνωσίας και κάθε φύσης οργανωτικών και πληροφοριακών δεδομένων προς τις χώρες που τα χρειάζονται.

6. Εν τούτοις σε ορισμένες χώρες υπάρχουν πρακτικές που καθιστούν θεμιτό το ερώτημα: υπό ποιές προϋποθέσεις είναι δυνατόν να αναπτυχθούν με επιτυχία θεσμοί κοινωνικού διαλόγου ανάλογοι εκείνων που απαντώνται στις χώρες-μέλη της Ε.Ε., όταν σε μερικές περιπτώσεις, όπως φαίνεται, η κοινωνία των πολιτών και ο κόσμος των οργανώσεων βρίσκονται εν τω γενάσθαι, παλεύοντας μεταξύ ενός πατερναλιστικού κράτους και μιάς πλειάδας

πολιτικών και μεμονωμένων ιδιωτικών συμφερόντων;

7. Από την άλλη, η προσπάθεια εκ μέρους της ελληνικής πλευράς να συνδράμει στην ανάπτυξη των κατάλληλων δομών κοινωνίας των πολιτών και κοινωνικού διαλόγου θέτει το ζήτημα του επιπέδου συνεργασίας και της έκτασης αυτής. Είναι θεμιτό και χρήσιμο να υποκαταστήσει πλήρως ο θεσμοθετημένος, έστω και χαλαρά, περιφερειακός και πολυμερής κοινωνικός διάλογος τις διμερείς κλαδικού τύπου επαφές και συνεργασίες ανάμεσα σε κοινωνικο-οικονομικές οργανώσεις, που ήδη λαμβάνει χώρα; Επίσης, σε ποιο βαθμό τα μέσα του περιφερειακού κοινωνικού διαλόγου θα εκτείνονται και πέραν ορισμένων τακτικών διαβουλεύσεων-συναντήσεων, ώστε να περιλάβουν, επί παραδείγματι, και δημιουργία νέων θεσμικών οργάνων; Τέλος, ακόμα και σ'αυτή την περίπτωση, ποιοί θα πρέπει να είναι οι σκοποί των τελευταίων;

8. Τα ερωτήματα και διλήμματα αυτού του είδους δεν μπορούν να συνεπάγονται και αδράνεια, παρά μόνον γόνιμους προβληματισμούς. Δεν είναι μόνον η διακηρυγμένη βούληση των κοινωνικών εταίρων στην Συνάντηση της Θεσσαλονίκης να προχωρήσουν, παρά τα όποια προβλήματα, σε συνέχιση και ενίσχυση του περιφερειακού κοινωνικού διαλόγου, αλλά και το γεγονός της ανάδειξης της περιοχής ως

* Πρόκειται για πρωτοβουλία που πήρε η Ο.Κ.Ε. για την ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου στην περιοχή των Βαλκανίων (Νοτιοανατολικής Ευρώπης) και συγκεκριμένα στις εξής χώρες: Βουλγαρία, Ρουμανία, Γιουγκοσλαβία, Βοσνία, Σλοβενία, Κροατία, Αλβανία, FYROM και Τουρκία.

Πρώτο βήμα αυτής της προσπάθειας αποτέλεσε η διήμερη Πρώτη Συνάντηση στη Θεσσαλονίκη στις 24/25 Ιουνίου 1997. Στη Συνάντηση προσκλήθηκαν οι κυριότερες (αντιπροσωπευτικότερες) κοινωνικοοικονομικές οργανώσεις της περιοχής και τα πάσης φύσεως και μορφής οικονομικά και κοινωνικά συμβούλια εκεί που υπήρχαν. Στόχος ήταν η σύναψη σχέσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων των Βαλκανίων και πιθανώς η παροχή βοήθειας για δημιουργία βαλκανικών Ο.Κ.Ε., κατά τα πρότυπα της Ε.Ε. Τελικά συμμετείχαν περί τα 50 ηγετικά στελέχη από περίπου 30 οργανώσεις, οι οποίες συμφώνησαν για θεσμοποίηση μόνιμου (τακτικού) κοινωνικού διαλόγου ανάμεσα στους κοινωνικούς εταίρους της περιοχής.

πεδίου κρίσιμων εθνικών και ευρωπαϊκών συμφερόντων που συνηγορεί προς το όλο εγχείρημα.

9. Πράγματι, στην περιοχή αναδεικνύονται μια σειρά ζητημάτων που αφορούν άμεσα τις εμπλεκόμενες χώρες και καλούν σε συνεργασία και κοινωνικό διάλογο. Μερικά μάλιστα από αυτά έχουν άμεσο ενδιαφέρον για την Ελλάδα. Θεσμικό πλαίσιο για επενδύσεις, οικονομικοί μετανάστες, ενίσχυση της ενδογενούς ανάπτυξης και καταπολέμηση της ανεργίας και άλλων προβλημάτων συγκαταλέγονται σ'αυτά.

10. Το όλο εγχείρημα δεν είναι εύκολο και πιθανώς θέλει ιδιαίτερες προσπάθειες και υλική και ψυχολογική υποστήριξη. Η ελληνική Ο.Κ.Ε., η οποία είχε την πρωτοβουλία της Συνάντησης της Θεσσαλονίκης, πιστεύει σε μια σταδιακή και βήμα -προς- βήμα προσέγγιση του ζητήματος, η οποία αυξάνει τις πιθανότητες επιτυχίας. Στα πλαίσια αυτά χρειάζεται να τονι-

στεί ότι η ελληνική πρωτοβουλία διαπνέεται από πνεύμα σεβασμού προς τις εθνικές παραδόσεις και τα ιδιαίτερα προβλήματα των χωρών της Ν.Α. Ευρώπης, στην επίλυση των οποίων θα ήθελε να συμβάλει μόνο στο μέτρο της δικής της εμπειρίας και των δυσκολιών που συνάντησε η ίδια.

11. Η Ο.Κ.Ε. αναλαμβάνει έτσι αυτή την πρωτοβουλία Γνώμης, η οποία θα επιτρέψει, πρώτα απ' όλα, μια πληρέστερη γνώση για τις εξελίξεις στον κόσμο των κοινωνικών εταίρων της περιοχής και του οικονομικού, πολιτικού και εργασιακού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο δρουν σήμερα. Δεύτερον, αφού αποκτηθεί η κατάλληλη γνώση και φωτιστούν τα σχετικά προβλήματα, προβαίνει σε μια εξερεύνηση των δυνατοτήτων καθιέρωσης σε μονιμότερη βάση ενός κοινωνικού διαλόγου στην ευρύτερη περιοχή μέσα από τα πλέον πρόσφορα, αλλά και ρεαλιστικά μέσα, που εναρμονίζονται, στην παρούσα συγκυρία, με την δική μας εμπειρία, τεχνογνωσία, θεσμικά πρότυπα και πρακτικές.

Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. Επιχειρώντας ένα προσδιορισμό του κοινωνικού διαλόγου, προκύπτει ότι πρόκειται για προσπάθεια επικοινωνίας και συνεννόησης κοινωνικών ομάδων διαφορετικών συμφερόντων, για την επίλυση προβλημάτων που τους αφορούν ή για την αναζήτηση, ανάδειξη ή και κατάκτηση κοινών στόχων ή απλώς για ανταλλαγή απόψεων μεταξύ τους.

Πιο συγκεκριμένα ο κοινωνικός διάλογος σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο καλύπτει τις συζητήσεις που διεξάγονται μεταξύ των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων, την κοινή δράση και τις διαπραγματεύσεις μεταξύ τους, καθώς και τις συζητήσεις ανάμεσα στους κοινωνικούς εταίρους και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο κοινωνικός διάλογος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την κατάρτιση και την εφαρμογή των πολιτικών, από την ίδρυση της ΕΚΑΧ. Επίσης επιτρέπει στους κοινωνικούς εταίρους να κοινοποιούν τις απόψεις τους στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αντιστρόφως καθώς και να ενημερώνουν τα μέλη τους για πρωτοβουλίες που τους αφορούν άμεσα. Τέλος, ο κοινωνικός διάλογος συμβάλλει στη βελτίωση των πολιτικών αποφάσεων και διευκολύνει την εφαρμογή των πολιτικών στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα.

2. Ο κοινωνικός διάλογος αποτελεί για την Ευρωπαϊκή Ένωση επικύρωση

δημοκρατικών διαδικασιών και πρακτικών. Η παρακάτω ιστορική αναδρομή δείχνει τα στάδια που ακολουθήθηκαν για την προώθησή του καθώς και τον ρόλο που παίζει στη διαμόρφωση της κοινωνικής πολιτικής και των εργασιακών σχέσεων.

3. Στο ξεκίνημα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ελάχιστος λόγος γίνεται για την έννοια του διαλόγου. Το μόνο όργανο που εξέφραζε τότε τις απόψεις των παραγωγικών τάξεων και του κράτους ήταν η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή η οποία συνεστήθη με την ιδρυτική συνθήκη της Ρώμης. Γύρω στο 1970 δημιουργείται ένα άλλο όργανο διαλόγου, η Μόνιμη Επιτροπή Απασχόλησης, όργανο συμβουλευτικό, τριμερούς συνθέσεως το οποίο εξέφραζε και εκφράζει ακόμη απόψεις για θέματα της απασχόλησης και συντονισμού των πολιτικών απασχόλησης των κρατών-μελών. Επίσης το 1974 δημιουργείται ένας νέος θεσμός διαλόγου και διαβούλευσης που είναι αυτός των λεγόμενων συμβουλευτικών επιτροπών ορισμένες από τις οποίες λειτουργούν μέχρι και σήμερα. Οι Επιτροπές αυτές είναι όργανα τριμερούς συνθέσεως και διαμορφώνουν άποψη για ρυθμίσεις που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόκειται να προωθήσει σχετικά με θέματα της κοινωνικής πολιτικής.

Το 1985 εγκαινιάζεται για πρώτη φορά η διαδικασία διαβουλεύσεων και κοινωνικού διαλόγου υψηλού επιπέδου,

στα πλαίσια του οποίου οι ηγεσίες των ευρωπαϊκών οργανώσεων των εργοδοτών και εργαζομένων συζητούν τα μεγάλα κοινωνικά και οικονομικά θέματα, τα οποία απασχολούν τις δύο πλευρές. Θεσμοθετημένη διαδικασία των συζητήσεων αυτών, αποτελούν οι "Συναντήσεις Κορυφής του Κοινωνικού Διαλόγου", οι οποίες λαμβάνουν χώρα τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο, με πρώτη τέτοια συνάντηση στο Val Duchesse τον Ιανουάριο του 1985.

Με την επικύρωση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης το 1987, ενισχύεται ο ρόλος των Κοινωνικών Εταίρων σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο και θεσμοθετείται πλέον ο κοινωνικός διάλογος, ο οποίος εν δυνάμει μπορεί να καταλήξει με τη συμφωνία των Κοινωνικών Εταίρων ακόμη και σε συμβατικές σχέσεις. Με αυτή τη ρύθμιση ο Κοινωνικός Διάλογος διευρύνθηκε και συνεχίζει να αποτελεί μια πολύ ουσιαστική λειτουργία. Την εξέλιξη αυτή ακολουθεί, και ενισχύει την έννοια του Διαλόγου η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη τον Δεκέμβριο του 1989, ο οποίος αποτελεί ένα κείμενο αρχών που δεν έχει μεν υποχρεωτικό χαρακτήρα, διαμορφώνει όμως τη φιλοσοφία για τις εργασιακές σχέσεις. Σ' αυτό το πλαίσιο η Επιτροπή ακολουθεί την πολιτική συστηματικής διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους κατά την προετοιμασία προτάσεων δράσης.

Από την εποχή του Val Duchesse μέχρι σήμερα, ο κοινωνικός διάλογος έχει καταστεί θεσμός στον Ευρωπαϊκό Χώρο, ενισχύεται δε περαιτέρω με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ όπου συντελείται

μια σημαντική αλλαγή που αφορά την εισαγωγή ενός νέου μηχανισμού διαβούλευσης και διαπραγμάτευσης.

Η Επιτροπή είχε διαβουλευθεί με τους κοινωνικούς εταίρους επί πολλά χρόνια, όμως η Συμφωνία για την Κοινωνική Πολιτική επισήμοποίησε την υποχρέωση της να ζητεί τη γνώμη τους πριν την ανάληψη πρωτοβουλιών στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής ή πριν προβεί σε νομοθετική ρύθμιση, ακολουθώντας μια πολύ συγκεκριμένη διαδικασία.

Στα πλαίσια επίσης του Συμφώνου για την Κοινωνική Πολιτική παρέχεται η δυνατότητα στους κοινωνικούς εταίρους να ξεκινήσουν, ανεξάρτητα από την Επιτροπή, διαδικασία διαπραγματεύσεων οι οποίες μπορούν να καταλήξουν σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα σε Ευρωπαϊκή Συμφωνία. Από το 1993 οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι έχουν καταλήξει επιτυχώς σε 3 συμφωνίες για τις Γονικές Άδειες, την Μερική Απασχόληση και τις Συμβάσεις Ορισμένου Χρόνου.

Τέλος με την υπογραφή της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι εκπρόσωποι των εργοδοτών και εργαζομένων (UNICE, CEEP και ETUC*) δημιούργησαν μια νέα αναβαθμισμένη Επιτροπή Κοινωνικού Διαλόγου, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποί τους απ' όλα τα Κράτη μέλη και η οποία λειτουργεί ως φόρουμ προσανατολισμού του διαλόγου. Επίσης η Επιτροπή αυτή γνωμοδοτεί για θέματα κοινωνικής πολιτικής, για μακροοικονομικά θέματα, για την πολιτική απασχόλησης, για την πολιτική ε-

* Η UNICE εκπροσωπεί τους εργοδότες, η CEEP τους δημόσιους υπαλλήλους και η ETUC τά εργατικά συνδικάτα.

παγγελματικής κατάρτισης καθώς και για διάφορες εξελίξεις που αφορούν τους κοινωνικούς εταίρους.

Πέραν της λειτουργίας του κοινωνικού διαλόγου που αφορά τα οριζόντια κοινωνικά θέματα (Διεπαγγελματικός Κοινωνικός Διάλογος), η Επιτροπή θέσπισε στο πέραςμα του χρόνου μια σειρά Κλαδικά θεσμικά όργανα Κοινωνικού Διαλόγου. Μέσω των οργάνων αυτών, οι αρμόδιοι κατά κλάδο κοινωνικοί εταίροι ανταλλάσσουν τις απόψεις τους για επί μέρους θέματα των κλάδων, μεταφέρουν δε προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο τις απόψεις τους. Σε κοινοτικό επίπεδο και στα πλαίσια των Μεικτών Επιτροπών ή των Ατύπων Ομάδων Εργασίας έχουν αναπτύξει διάλογο περίπου τριάντα κλάδοι και έχουν εκδοθεί περίπου 100 γνώμες και συστάσεις που εστιάζονται κυρίως σε κοινοτικές ή κανονιστικές προτάσεις, που έχουν κοινωνικές επιπτώσεις στον εκάστοτε τομέα οικονομικής δραστηριότητας.

4. Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι ο κοινωνικός διάλογος και η συλλογική διαπραγμάτευση αποτελούν μηχανισμό λήψης αποφάσεων ή εργαλείο επιρροής αποφάσεων στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όμως ο θεσμός του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων στο διεθνές επίπεδο προϋπήρχε της Ε.Ο.Κ., θεσπίσθηκε δε με την έναρξη λειτουργίας της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας και λειτουργεί σε τριμερή βάση.

Η αρχή της τριμερούς συμμετοχής και συνεργασίας αποτελεί τη μεγάλη

δύναμη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας από την ίδρυσή της και βασίζεται στο τριμερές σύστημα που επιτρέπει στους εκπροσώπους των εργοδοτών και των εργαζομένων να μετέχουν, με ίσα δικαιώματα με τους εκπροσώπους των κυβερνήσεων σε όλες τις συζητήσεις και τις αποφάσεις, που σχετίζονται με την εργασία και την προστασία της. Επίσης το σύστημα της τριμερούς συμμετοχής και συνεργασίας εφαρμόζεται και στις διάφορες δομές λειτουργίας της Οργάνωσης όπως στη Διεθνή Συνδιάσκεψη Εργασίας, στο Διοικητικό Συμβούλιο, σε συνδιασκέψεις και συνόδους, χαρακτηρίζει δε όλα τα στάδια των νομοθετικών της δραστηριοτήτων.

Το γεγονός αυτό αποτελεί βοηθητικό στοιχείο για τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης οι οποίες έρχονται σε επαφή με το θεσμό μέσα από τη συμμετοχή τους στην ετήσια Διάσκεψη του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας.

5. Απ' ό,τι προκύπτει από τα παραπάνω, ο θεσμοθετημένος κοινωνικός διάλογος προϋποθέτει, νομικό πλαίσιο, αντιπροσωπευτικότητα των συμμετεχόντων προκειμένου το αποτέλεσμα του διαλόγου να είναι πειστικό, ελευθερία του συνέρχασθαι και του συνεταιρίζεσθαι, κοινωνική και πολιτική ελευθερία, σταθερούς θεσμούς και πολιτική σταθερότητα. Κυρίως όμως απαιτεί αναγνώριση του ξεχωριστού ρόλου των ομάδων διαφορετικών συμφερόντων καθώς και την αναζήτηση των κοινών στόχων που θέλουν να επιτευχθούν.

6. Η εισαγωγή και η εμπέδωση του κοινωνικού διαλόγου στο περιβάλλον των περισσότερων χωρών όπως περιγρά-

φεται κατωτέρω, δε θα είναι εύκολη υπόθεση. Από την άλλη πλευρά όμως πρέπει να γίνει κατανοητό ότι ο δρόμος του διαλόγου και της συνεννόησης ιδιαίτερα σε καταστά-

σεις δύσκολες θα βοηθήσει να χαραχθεί πιο γρήγορα και ομαλά ο δρόμος της οικονομικής και κοινωνικής ανόρθωσης των χωρών αυτών.

Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

1. Από την αρχή των κοινωνικοοικονομικών μεταβολών οι οποίες προέκυψαν στις αρχές της δεκαετίας τους 1990 στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, ήταν σαφής η πρόθεση των πολιτικών ηγεσιών στα κράτη αυτά, να οδηγήσουν σε οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις που θα προσέγγιζαν τις συνθήκες που απαιτούνται για τη μελλοντική ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2. Από την άλλη πλευρά η ίδια η Ε.Ε. κατέστησε σαφές ότι προσδίδει μεγάλη σημασία στην αποτελεσματική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων προς την κατεύθυνση εδραίωσης της δημοκρατίας και της ελεύθερης οικονομίας, και ότι ήταν στις προθέσεις της να ενισχύσει τις προσπάθειες αυτές, τόσο χρηματοδοτικά, όσο και με τη σύσφιξη των πολιτικών και εμπορικών σχέσεων.

3. Σ' αυτό το πλαίσιο, από το 1991 έχει αρχίσει η υπογραφή "Ευρωπαϊκών Συμφωνιών" με ορισμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης οι οποίες προωθούν την πολιτική και την πολιτιστική συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετίζονται δε με την ένταξη τους σ' αυτήν, αλλά και με την ανάπτυξη του ελεύθερου εμπορίου.

4. Πιο συγκεκριμένα, βασικοί στόχοι των Ευρωπαϊκών Συμφωνιών είναι συνοπτικά οι ακόλουθοι:

1) Η ενίσχυση του νέου ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

2) Η υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων στις χώρες.

3) Η σύνδεση των χωρών αυτών με τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

4) Η ενίσχυση των εμπορικών και επενδυτικών συναλλαγών μεταξύ των συμβαλλομένων μερών.

5) Η παροχή χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας προς τις χώρες.

6) Η δημιουργία συνεχούς πολιτικού διαλόγου.

7) Η προώθηση της πολιτιστικής συνεργασίας.

5. Στις συμφωνίες αυτές αναφέρεται ρητά ότι ο στόχος των συνδεομένων χωρών είναι η ένταξή τους στην Ε.Ε. Αυτό θα συμβεί όταν πληρούνται οι απαραίτητες συνθήκες χωρίς να προσδιορίζεται συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την εξέλιξη αυτή.

6. Το κυρίως κείμενο των Ευρωπαϊκών Συμφωνιών αρχίζει με την αναφορά των βασικών αρχών που διέπουν τον πολιτικό διάλογο, που εγκαθιδρύεται μεταξύ της Ε.Ε και του συδεομένου κράτους. Ο διάλογος αυτός, αποσκοπεί μεταξύ άλλων στην πλήρη ενσωμάτωση του συνδεόμενου κράτους στην κοινωνία των δημοκρατικών κρατών, στην προσέγγισή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην προσέγγιση σε θέματα εξωτερικής πολιτικής με στόχο την καθιέρωση σταθερότητας και ασφάλειας στην Ευρώπη.

7. Σ'αυτά τα πλαίσια, στο Εσ-σεν το Δεκέμβριο του 1994, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσδιόρισε τη στρατηγική προετοιμασία ορισμένων χωρών για τη μελλοντική τους ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στις χώρες αυτές περιλαμβάνονται και ορισμένες χώρες τις Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

8. Με αυτά τα δεδομένα και

με κύριο στόχο την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να ενεργοποιηθούν σε ορισμένες από τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης ή και να δημιουργηθούν εκ νέου σε άλλες, θεσμοί και εργαλεία που θα βοηθήσουν τις χώρες αυτές να αναπτύξουν το οικονομικό, το κοινωνικό και το εργασιακό πρότυπο που επικρατεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για τη διαμόρφωση του οποίου παίζει κυρίαρχο ρόλο ο κοινωνικός διάλογος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Α. Γενική εκτίμηση

1. Φαίνεται ότι οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης υιοθέτησαν εξ αρχής θετική στάση έναντι των δομών και θεσμών των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Άλλωστε αυτό σχετίζεται με την γεωγραφική, ιστορική και πολιτιστική πραγματικότητα που τις συνδέει, καθώς επίσης και ότι βλέπουν το μέλλον τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εφόσον θεωρείται το πλαίσιο για τη λύση των οικονομικών και πολιτικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

2. Κάθε μία από τις χώρες αυτές εμφανίζει διαφορετικούς ρυθμούς όσον αφορά τη προσέγγισή της προς το πλέγμα θεσμών που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά την ταυτόσημη θέλησή τους να ενωθούν με αυτήν.

Προκειμένου να σχεδιαστούν πολιτικές και δράσεις που θα υπηρετούν την κοινωνική και οικονομική ανασυγκρότηση των περιοχών πρέπει να εντοπιστούν τα κοινά προβλήματα και οι κοινές ανάγκες τους. Η θέσπιση των πολιτικών αυτών αναμένεται να επηρεάσει θετικά την πορεία ένταξης των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της Ευρωπαϊκής ενοποίησης.

3. Σ'αυτή την κατεύθυνση, η

ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. εντόπισε σε πρόσφατη γνώμη τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή τα οποία συνοψίζονται ως εξής:

- προβλήματα δημοκρατίας,
- προβλήματα οικονομικής, κοινωνικής αναδιάρθρωσης και ανάπτυξης,
- προβλήματα μειονοτήτων και προσφύγων,
- προβλήματα εννόμου τάξεως και δικαιοσύνης,
- προβλήματα έλλειψης αποτελεσματικής αξιοκρατικής και ανεξάρτητης δημόσιας διοίκησης, που απορρέουν από τη βαθύτατη κρίση στο σύστημα αξιών,
- προβλήματα από την έλλειψη αξιοπιστίας της πολιτικής και άλλα.

4. Ειδικότερα σε ό,τι αφορά την οικονομία τα προβλήματα αυτά αφορούν:

- Αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον.
- Αστάθεια πολιτικού και κοινωνικού περιβάλλοντος.
- Έλλειψη αναπτυγμένης οικονομίας της αγοράς κ.α.
- Έλλειψη αγοράς κεφαλαίου.

- Κόστος αναδιάρθρωσης πολύ υψηλό κ.α.
- Ελλειψη καλά οριοθετημένης νομοθεσίας.
- Απουσία διαπραγμάτευσης σε εθνικό επίπεδο.
- Δύσκολη επικοινωνία με τοπικές αρχές κ.α.

5. Η πιο δραματική εξέλιξη από την αρχή της δεκαετίας 1990, που συμπίπτει με την αρχή της περιόδου μετάβασης υπήρξε η εκρηκτική αύξηση της ανεργίας η οποία εκτοξεύτηκε από μηδενικά επίπεδα σε επίπεδα πάνω από το 10%.

Υπολογίζεται ότι οι άνεργοι μακράς διάρκειας αποτελούν τα 2/3 όλων των ανέργων στις χώρες της Ν.Α. Ευρώπης, ενώ το 30% των ανέργων είναι νέοι άνεργοι.

Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού υποφέρει από επίπονη και δραματική πτώση του βιοτικού επιπέδου, που συνοδεύεται από αρνητική αύξηση των πραγματικών μισθών και από αύξηση της εισοδηματικής ανισότητας ως αποτέλεσμα της τεράστιας οικονομικής και επιχειρησιακής αναδιάρθρωσης.

Η καθίζηση της παραγωγής επέφερε σε πολλές χώρες δραστική μείωση στην ζήτηση εργασίας.

6. Σε όλες τις χώρες λειτουργεί ολοκληρωμένο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης (κλάδος υγείας και σύνταξης)

το οποίο χρηματοδοτείται από το κράτος και από εισφορές εργοδοτών και εργαζομένων εκτός από το FYROM όπου εισφέρουν μόνο οι εργοδότες. Πάντως σε κάποιες από τις χώρες λόγω της δεινής οικονομικής κατάστασης, το σύστημα υπολείπεται, με αποτέλεσμα να καθυστερούν οι πληρωμές των συντάξεων και να υπάρχουν μεγάλες ελλείψεις στο σύστημα υγείας.

B. Ανάλυση κατά χώρα*

Ρουμανία

Η συμμετοχή κατά κλάδο οικονομίας στο ΑΕΠ έχει ως εξής:

- Αγροτική παραγωγή 20,1%, στην οποία απασχολείται το 39% του εργατικού δυναμικού.
- Βιομηχανία 43,7%, στην οποία απασχολείται το 30,4% του εργατικού δυναμικού.
- Υπηρεσίες 36,2%, στις οποίες απασχολείται το 30,6% του εργατικού δυναμικού.

Σύμφωνα με πρόσφατη οικονομική έκθεση παρουσιάστηκαν προβλήματα στην υλοποίηση του οικονομικού προγράμματος για το 1997. Τα κυριότερα εμπόδια υλοποίησης εντοπίζονται στην απουσία σαφούς στρατηγικής, στην ανεπάρκεια του υφιστάμενου νομικού πλαισίου, στην αδράνεια και την πολυπλοκότητα του κρατικού μηχανισμού, στην απουσία λειτουργικών δομών, στην αγορά καθώς και στην έλλει-

* Τα στοιχεία προέρχονται από τις εξής πηγές: Regular Report from the Commission on Turkey's, Slovenia's, Rumania's, Bulgaria's Progress towards Accession, 1998, ΔΝΤ (για την Κροατία) και πρόσφατες οικονομικές εκθέσεις Ελληνικών πρεσβειών (για τις υπόλοιπες χώρες).

ψη συνοχής και σύμπνοιας μεταξύ των κομμάτων του κυβερνητικού συνασπισμού.

Γενικώς παρατηρείται διστακτικότητα στη ριζική αναδιάρθρωση και εξυγίανση των προβληματικών κρατικών επιχειρήσεων με μεγάλες συνέπειες στην οικονομία.

Το ΑΕΠ σημείωσε αρνητική αύξηση τον Δεκέμβριο του 1997, ποσοστό -6,6%, το δε επίπεδο του πληθωρισμού έφτασε στο 151,4% και το ποσοστό ανεργίας στο 8,8%. Ωστόσο, παρά τις αρνητικές εξελίξεις στα οικονομικά, το έτος 1997 η Ρουμανία παρουσίασε έναν από τους υψηλότερους ρυθμούς προσέλκυσης ξένων επενδύσεων.

Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας (Σερβία και Μαυροβούνιο)

Η συμμετοχή κατά κλάδο οικονομίας στο ΑΕΠ έχει ως εξής:

- Αγροτική παραγωγή 25%.
- Βιομηχανία 50%.
- Υπηρεσίες 25%.

Η πολιτική αστάθεια αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην Γιουγκοσλαβία. Σχετικά με τα καθαρά οικονομικά στοιχεία (τα πιο πρόσφατα αφορούν το 1995-1996), το ΑΕΠ παρουσίασε αύξηση 6% το έτος 1995, η βιομηχανική παραγωγή το 1996 παραμένει στα επίπεδα της δεκαετίας του 1970, η ανεργία φθάνει το 35%, λαμβάνοντας δε υπόψη τον αριθμό των υποαπασχολούμενων στον κοινωνικό τομέα της οικονομίας η πραγματική ανεργία προσεγγί-

ζει το 60%. Ο πληθωρισμός το 1996 κυμάνθηκε στο 58,7%. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειώσουμε ότι την αρνητική πορεία της Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας επηρέασαν οι διεθνείς οικονομικές κυρώσεις οι οποίες διακόπηκαν τον Δεκέμβριο του 1995.

Σλοβενία

Η συμμετοχή κατά κλάδο οικονομίας στο ΑΕΠ έχει ως εξής:

- Αγροτική παραγωγή 4,6%, στην οποία απασχολείται το 7% του εργατικού δυναμικού.
- Βιομηχανία 38,4%, στην οποία απασχολείται το 42% του εργατικού δυναμικού.
- Υπηρεσίες 57%, στις οποίες απασχολείται το 51% του εργατικού δυναμικού.

Απ' ό,τι προκύπτει από τα οικονομικά στοιχεία η πορεία της οικονομίας στην Σλοβενία είναι ανοδική. Ο πληθωρισμός το 1997 έκλεισε με ποσοστό 8% και η ανεργία κυμάνθηκε στο 14,2%.

Οι ιδιωτικοποιήσεις ρυθμίζονται με νόμο από το 1992 και ακολουθούν ανοδική πορεία, ιδιαίτερα στον εμπορικό και βιομηχανικό τομέα, όπου έχει ιδιωτικοποιηθεί το 95% των εταιρειών.

Αν και η ανταγωνιστικότητα της σλοβένικης οικονομίας είναι ακόμη χαμηλή σε σχέση με τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, είναι όμως υψηλότερη σε σύγκριση με την αντίστοιχη των χωρών της Κεντρικής

και Ανατολικής Ευρώπης. Η υψηλή ανταγωνιστικότητα οφείλεται κυρίως στην αυξημένη παραγωγικότητα, στην εξειδίκευση του προσωπικού και στην ποιότητα των υποδομών.

Η προσχώρηση της Σλοβενίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί στρατηγικό στόχο της κυβέρνησης, μια και η χώρα συμπεριλαμβάνεται στην πρώτη ομάδα των χωρών που θα προσχωρήσουν.

Αλβανία

Η συμμετοχή κατά κλάδο οικονομίας στο ΑΕΠ, έχει ως εξής:

- Αγροτική παραγωγή 56%, στην οποία απασχολείται το 50% του εργατικού δυναμικού.
- Βιομηχανία 21%, στην οποία απασχολείται το 22% του εργατικού δυναμικού.
- Υπηρεσίες 23%, στις οποίες απασχολείται το 28% του εργατικού δυναμικού.

Το έτος 1997 η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ εκφράστηκε αρνητικά σε ποσοστό -5% περίπου, ενώ ο πληθωρισμός ανήλθε στο 20% και η ανεργία στο 15%.

Η οικονομική μεταρρύθμιση στην Αλβανία υπήρξε εξ'αρχής πολύ δύσκολη. Η κατάσταση από πολλούς αποδίδεται στο γεγονός ότι η οικονομία της συγκεκριμένης χώρας δεν ήταν μόνο κεντρικά σχεδιαζόμενη αλλά και κλειστή με αποτέλεσμα το εγχείρημα της μετάβασης προς την ελεύθερη αγορά να πραγματοποιείται από

ανθρώπους που δεν είχαν τις απαραίτητες εμπειρίες από τη λειτουργία της.

Επιπροσθέτως, και οι αλληπάλληλες πολιτικές αλλαγές στην Αλβανία έχουν δημιουργήσει στην χώρα μεγάλη αποσταθεροποίηση και έχουν καθυστερήσει δραματικά την οικονομική της ανάπτυξη. Όπως είναι φυσικό από την κατάσταση αυτή, έχει ξεσπάσει το τελευταίο διάστημα μεγάλο κύμα ανεργίας καθώς και ανεπτυγμένα φαινόμενα παραοικονομίας και διαφθοράς, τα οποία με τη σειρά τους δημιουργούν συνεχείς τριγμούς στην πολιτική ζωή της χώρας.

Τα παραπάνω έχουν σαν αποτέλεσμα η Αλβανία να συγκαταλέγεται στις πτωχότερες χώρες τις Ευρώπης και να επιβραδύνονται οι προσπάθειες ανασυγκρότησης της οικονομίας της.

Κροατία

Η συμμετοχή κατά κλάδο οικονομίας στο ΑΕΠ έχει ως εξής:

- Αγροτική παραγωγή 12,7%.
- Βιομηχανία 32,8%.
- Υπηρεσίες 13,7%.
- Χειροτεχνία, κλπ. 40,8%.

Η Κροατία το πρώτο εξάμηνο του 1998 παρουσίασε τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης μεταξύ των 28 χωρών που χαρακτηρίζονται ως "χώρες σε μετάβαση".

Πιο συγκεκριμένα την τριετία 1995-98 η οικονομία της Κροατίας ακολούθει αδιάκοπη ανοδική πορεία με διαρκή αύξηση των ρυθμών ανάπτυξης του ΑΕΠ το

οποίο αυξήθηκε το 1997 κατά 6,5%. Ο πληθωρισμός αναμένεται να κλείσει το 1998 στο 3,5%, η δε ανεργία ανέρχεται σε ποσοστό 17,5%.

FYROM

Η συμμετοχή κατά κλάδο οικονομίας στο ΑΕΠ έχει ως εξής:

- Αγροτική παραγωγή 24%.
- Βιομηχανία 44%.
- Υπηρεσίες 32%.

Σύμφωνα με στοιχεία του 1996 ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ ανήλθε σε ποσοστό 1,1% και ο πληθωρισμός σε ποσοστό 5%. Στοιχεία δε της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας δείχνουν, ότι το διάστημα 1989-1997 η ανεργία αυξήθηκε κατά 68%, κυρίως από το 1994 και μετά, με την έναρξη των ιδιωτικοποιήσεων των κρατικών επιχειρήσεων.

Η ενσωμάτωση της χώρας στην Ευρωπαϊκή αγορά, σύμφωνα με πολιτικούς παράγοντες, προϋποθέτει ριζικές μεταρρυθμίσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας προεξέχοντος του Τραπεζικού. Παρ'όλα αυτά όμως παρατηρείται καθυστέρηση στην εφαρμογή μέτρων οικονομικής αναδιάρθρωσης της χώρας, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η χώρα αντιμετωπίζει τις βασικές ανάγκες τροφής και ενέργειας από ίδιες πηγές.

Βοσνία - Ερζεγοβίνη

Πρόσφατες αναλύσεις των πολιτικών εξελίξεων στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη, βλέπουν το μέλλον της χώρας να μοιάζει ευοίωνο μετά από τις προσπάθειες που έχουν γίνει για τη σταθεροποίηση του πολιτικού συστήματος.

Η ανοικοδόμηση της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης συνιστά ένα πολιτικό και οικονομικό εγχείρημα άμεσα εξαρτώμενο από το βαθμό υποστήριξης που παρέχουν στη χώρα οι Διεθνείς Οργανισμοί, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι γείτονες χώρες.

Προς το παρόν οι προσπάθειες των αρχών της χώρας επικεντρώνονται στην ανασυγκρότηση πολύ βασικών λειτουργιών όπως του δικαστικού κλάδου, της ενίσχυσης των κυβερνητικών θεσμών κ.α. Βεβαίως, σ' αυτό το πλαίσιο η επιτάχυνση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων αποτελεί προτεραιότητα.

Βουλγαρία

Η συμμετοχή κατά κλάδο οικονομίας στο ΑΕΠ έχει ως εξής:

- Αγροτική παραγωγή 26,2%, στην οποία απασχολείται το 24,4% του εργατικού δυναμικού.
- Βιομηχανία 29,5%, στην οποία απασχολείται το 32,6% του εργατικού δυναμικού.
- Υπηρεσίες 44,4%, στις οποίες απασχολείται το 43% του εργατικού δυναμικού.

Η αύξηση του ΑΕΠ για το 1997 ήταν -6,9% ο δε πληθωρισμός έκλεισε το Δεκέμβριο του 1996 σε ποσοστό 123%.

Στην πορεία της Βουλγαρικής οικονομίας προς το καθεστώς της ελεύθερης αγοράς δόθηκε έμφαση στις ιδιωτικοποιήσεις οι οποίες άρχισαν το 1993 και έχουν σχετικά καλή πορεία. Το 1998 προγραμματίζεται να ιδιωτικοποιηθεί το 38% του δημόσιου τομέα. Πάντως η πορεία της οικονομικής εξυγίανσης της Βουλγαρίας συνοδεύεται από πολλές διακυμάνσεις, οι οποίες έχουν επιπτώσεις στην αγοραστική δύναμη των εργαζομένων, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται κοινωνικές αναταραχές.

Ο πληθωρισμός τα προηγούμενα έτη ήταν πολύ υψηλός και για το 1998 εκτιμάται ότι θα φθάσει το 25%. Η ανεργία αναμένεται να πλησιάσει το 1998 σε ποσοστό 19%.

Παρόλες τις δυσκολίες η Βουλγαρία, από το περασμένο έτος παρουσίασε σημαντική αύξηση των επενδύσεων και συγκαταλέγεται μαζί με τη Ρουμανία στη δεύτερη ομάδα των χωρών που θα ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τουρκία

Η Τουρκία βεβαίως έχει άλλη ιστορική πολιτική διαδρομή σε σχέση με τις περισσότερες χώρες που εντάσσονται γεωγραφικά στην Ν.Α. Ευρώπη.

Εν πάσει περιπτώσει η συμμετοχή κατά κλάδο οικονομίας στο ΑΕΠ έχει ως εξής:

- Αγροτική παραγωγή 13,6%, η οποία απασχολεί το 41,9% του εργατικού δυναμικού.

- Βιομηχανία 30%, η οποία απασχολεί το 23,4% του εργατικού δυναμικού.

- Υπηρεσίες 56,4%, οι οποίες απασχολούν το 34,7% του εργατικού δυναμικού.

Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ το 1997 ήταν 7,2%, ο πληθωρισμός έκλεισε σε ποσοστό 85,7% η δε ανεργία το ίδιο έτος ανήλθε σε ποσοστό 6,4%.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η Τουρκική οικονομία έχει αρχίσει τη διαδρομή της οικονομικής εξυγίανσης και ανάπτυξης.

Επίσης υπάρχει αύξηση ξένων επενδύσεων στη χώρα, η προσέλκυση των οποίων αποτελεί στρατηγικό στόχο της οικονομικής πολιτικής της εδώ και αρκετά χρόνια.

Παρ'όλες όμως τις μεγάλες αλλαγές που έχουν επιτευχθεί στην Τουρκία την τελευταία εικοσαετία, υπάρχουν αρκετά προβλήματα που άπτονται της οικονομικής αλλά και κοινωνικής σφαίρας και τα οποία πρέπει να αντιμετωπισθούν. Ενδεικτικά αναφέρουμε το μεγάλο και ανεπαρκή αγροτικό τομέα, την έλλειψη ισχυρού χρηματοδοτικού συστήματος, τη χρόνια νομισματική αστάθεια κ.α.

Μολδαβία

Η Μολδαβία είναι από τις μικρό-

τερες δημοκρατίες της πρώην ΕΣΣΔ και η πορεία της προς την οικονομία της αγοράς παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες. Κατά την τελευταία πενταετία οι πραγματικοί ρυθμοί ανάπτυξης της χώρας ήταν αρνητικοί. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, το έτος 1997 το ΑΕΠ είχε αρνητική τιμή (-2%). Επίσης το επίπεδο των μι-

σθών παραμένει πολύ χαμηλό συγκρινόμενο με τις υπόλοιπες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης. Η συμμετοχή κατά οικονομικό κλάδο στο ΑΕΠ έχει ως εξής:

- Αγροτική παραγωγή: 30%.
- Βιομηχανία: 29%.
- Υπηρεσίες: 41%.

ΟΙ ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΣΤΗ Ν.Α. ΕΥΡΩΠΗ

1. Εν γένει οι προσπάθειες εισαγωγής προτύπων κοινωνικού διαλόγου συνδέονται με το συγκεκριμένο στάδιο δημοκρατικής και οικονομικής εξέλιξης των εν λόγω κοινωνιών. Ειδικότερα οι χώρες της Ν.Α. Ευρώπης έχουν να αποτινάξουν μια κληρονομιά έντονου κρατικού πατερναλισμού, αδύναμης και ετεροκαθοριζόμενης κοινωνίας των πολιτών*, οικονομίας συγκεκριμένου σχεδιασμού και μειωμένων δημοκρατικών κοινωνικών και πολιτιστικών παραδόσεων. Ταυτόχρονα έχουν να αντιμετωπίσουν ένα παρόν χρωματισμένο από πολιτική αστάθεια, δυσχέρεια σε συναινετικές πρακτικές, κατακερματισμένη κοινωνία. Ιδιαίτερα αξιοσημείωτο είναι ότι πολλαπλασιάζονται οι οργανώσεις συμφερόντων σε ενδοκλαδικό επίπεδο, δείγμα ίσως μιας νεοαποκτηθείσας ελευθερίας, αλλά και παράλληλα ενίοτε πρόσχημα για "οργανώσεις-σφραγίδες" εξυπηρετούσες συγκεκριμένα πολιτικά συμφέροντα.**

2. Ιδιαίτερα αδύναμες παρουσιάζονται οι εργοδοτικές οργανώσεις, οι οποίες υπό το προηγούμενο καθεστώς ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτες. Αυτό είναι απόρροια και του γεγονότος ότι στην οικονομία κυριαρχούν οι μικρές και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις και οι επιχειρήσεις κρατικής ιδιοκτησίας. Οι ιδιοκτήτες των

πρώτων δεν αναγνωρίζουν ιδιαίτερο όφελος σε μια καλύτερη οργάνωση τους, σε αντίθεση με τους κρατικούς μανάτζερ, οι οποίοι έχουν αρκετά να κερδίσουν από την ανάπτυξη καλών σχέσεων με τα συνδικάτα. Σε σχέση με τα τελευταία, σύμφωνα με την έκθεση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας***, παρά τα όποια προβλήματα, "οι συνδικαλιστικές οργανώσεις λειτουργούν ταυτόχρονα ως πολιτικά κινήματα και υποστηρικτές των εργασιακών δικαιωμάτων... είναι οι κοινωνικοί εταίροι που προσφέρονται καλύτερα για συμβολή στην οικοδόμηση νέων κοινωνιών". Μπορεί βέβαια να αναμένει κανείς ότι οι εργοδοτικές οργανώσεις θα δυναμώσουν παράλληλα με μια σημαντική αύξηση στον αριθμό μεγάλων ιδιωτικών επιχειρήσεων. Προς το παρόν πάντως, το κράτος και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις παραμένουν οι κυρίαρχοι παράγοντες στις εργασιακές σχέσεις.

3. Τα προβλήματα αυτά έχουν δυσχεράνει την ανάπτυξη πρακτικών συλλογικών διαπραγματεύσεων και κοινωνικής συνεννόησης σε εθνικό επίπεδο. Η πλειοψηφία των χωρών εφαρμόζουν συλλογικές διαπραγματεύσεις σε κλαδικό, ενδο-επαγγελματικό και επιχειρησιακό επίπεδο. Οι διαπραγματεύσεις σε επιχειρησιακό επίπεδο δεν έχουν βέβαια τον βαθμό ανάπτυξης των Δυτικών χωρών, αλλά υπάρχει σαφής

* Είναι χαρακτηριστικό της κατάστασης ότι στην Κροατία υπάρχουν 6 συννομοσπονδίες συνδικάτων και 10 "ανεξάρτητα" συνδικάτα. Ο "πλουραλισμός" αυτός δημιούργησε ιδιαίτερες τριβές κατά την οργάνωση τριμερούς "κοινωνικού διαλόγου".

** ILO, World Employment Report 1997, NATIONAL POLICIES IN A GLOBAL CONTEXT, Containing Unemployment in Eastern Europe, Geneva ISBN 92-2-110326

*** ILO, World Labour Report 1997-98, INDUSTRIAL RELATIONS - Democracy and Stability Bureau of public information (Presse) Nov. 1997

αύξηση στον αριθμό των επιχειρησιακών ΣΣΕ.

4. Σε ό,τι αφορά στην οικοδόμηση τριμερούς κοινωνικής συνεργασίας και συμφωνημένων ρυθμίσεων, έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος. Ορισμένες από τις χώρες έχουν πειραματιστεί με σχετικά οργανωτικά σχήματα, κατά βάσιν τριμερούς μορφής, με τη συμμετοχή των κυβερνήσεων. Ομως, η μέχρι τώρα εμπειρία αποδεικνύει ότι η απαιτούμενη θεσμική αυτονομία και πολιτική νομιμοποίηση υπό τις παρούσες πολιτικο-κοινωνικές συνθήκες απουσιάζουν. Συχνά τα όργανα αυτά παίζουν το ρόλο επικυρωτικών σωμάτων κυβερνητικών αποφάσεων. Οι προσπάθειες δε για δημιουργία οικονομικών και κοινωνικών επιτροπών ή ισοδύναμων οργάνων, έχουν προσκρούσει σε πολλές περιπτώσεις στην ισχυρή μέχρι τώρα οργανωτική ανάπτυξη των εργοδοτικών οργανώσεων, με αποτέλεσμα αρκετές τέτοιες πρωτοβουλίες να στηρίζονται, ανισομερώς, στα συνδικάτα.* Αλλά και αυτά, παρ'ότι διατηρούν αδιαμφισβήτητα δυνατότητες οργάνωσης σε επιχειρησιακό επίπεδο, υστερούν σε οργάνωση εθνικού επιπέδου και παρουσιάζουν εν γένει αδυναμίες, λόγω των δομών του προηγούμενου καθεστώτος.

5. Σχετικά με την πορεία του Κοινωνικού Διαλόγου, σύμφωνα με πολύ πρόσφατες εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ρουμανία, Βουλγαρία, Σλοβενία και Τουρκία, καθώς και άλλες πηγές, η κατάσταση έχει ως εξής:

Ρουμανία

Στην Ρουμανία λειτουργεί η

“Τριμερής Γραμματεία για τον Κοινωνικό Διάλογο”, που είναι ανεξάρτητος, μη κυβερνητικός, μη κερδοσκοπικός οργανισμός. Έχει ιδρυθεί ειδικά για να διευθύνει το πρόγραμμα Phare, και να βοηθήσει τη Ρουμανία: α) στη δημιουργία ενός νομικού και θεσμικού πλαισίου, σημαντικού για την πραγματοποίηση του κοινωνικού διαλόγου, και β) στη δημιουργία συνεργασίας μεταξύ Κυβέρνησης, Εργοδοτικών Οργανώσεων και Συνδικάτων. Σταδιακά το πλαίσιο αυτό θα διευρυνθεί, έτσι ώστε να συμπεριλάβει και άλλες ενδιαφερόμενες κοινωνικές ομάδες.

Στη Γραμματεία εκπροσωπούνται η Κυβέρνηση, οι Εργοδοτικές Οργανώσεις και τα Συνδικάτα. Σύμφωνα με στοιχεία, πρόκειται να παρουσιάσει -ύστερα από μελέτη και ανάλυση- προτάσεις που στοχεύουν στην δημιουργία Νομικού πλαισίου για την προώθηση του Κοινωνικού Διαλόγου και επίσης να συνεισφέρει στον σχεδιασμό Νομοθεσίας για την ίδρυση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής. Εργάζεται για να δημιουργήσει και να αναπτύξει μια βάση πληροφοριών προκειμένου να χρησιμοποιηθεί από την Κυβέρνηση, τις Εργοδοτικές Οργανώσεις και τα Συνδικάτα Εργαζομένων. Επίσης σκοπεύει να οργανώσει προγράμματα καθοδήγησης και άλλες δομές που θα δημιουργηθούν σε τοπικό, εθνικό και κλαδικό πλαίσιο, προς όφελος των εκπροσώπων των πλευρών που ασκούν τον Κοινωνικό Διάλογο.

Τέλος, θα συνάψει σχέσεις με παρόμοιες οργανώσεις σε Διεθνές επίπεδο.

Ακολουθώντας αυτές τις γραμμές, η Τριμερής Γραμματεία για τον Κοινω-

* Είναι ενδεικτικό ότι το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, που υιοθετήθηκε στην Κροατία το 1993, θεσπίστηκε με πρωτοβουλία των συνδικάτων απευθυνόμενη προς την κυβέρνηση, δεδομένου ότι εργοδοτικές οργανώσεις, αν εξαιρέσει κανείς το Επιμελητήριο Εμπορίου, δεν υπήρχαν. (Στοιχεία από τον πρόεδρο του Συμβουλίου, D. Juric).

νικό Διάλογο, έχοντας πάνω από όλα συμβουλευτικό χαρακτήρα, θα δράσει ως κέντρο πληροφοριών (πληροφοριακό δίκτυο), εκδόσεων, κατάρτισης και επανακατάρτισης, και τέλος τεχνικής βοήθειας.

Μελλοντικά η Τριμερής Γραμματεία για τον Κοινωνικό Διάλογο θα προσπαθήσει να διευρύνει τις δραστηριότητές της και σε άλλους τομείς, όπως έρευνα, μεσολάβηση και συμφιλίωση.

Το 1997 θεσμοθετήθηκε ο Κοινωνικός Διάλογος σε τριμερή βάση με την ίδρυση Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου. Επί πλέον έγινε προσπάθεια για την ενίσχυση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων μέσω συγκεκριμένων ρυθμίσεων. Παρ'όλα αυτά όμως, λόγω των παραδοσιακών συγκεντρωτικών αντιλήψεων και της ασθενικής παρουσίας των εργοδοτικών οργανώσεων, σπανίζουν οι συμφωνίες σε διμερές επίπεδο, έναντι αυτών σε τριμερές που κυριαρχούν.

Βουλγαρία

Η ίδια κατάσταση με τη Ρουμανία επικρατεί και εδώ. Αν και υπάρχουν διατάξεις που ρυθμίζουν την ίδρυση Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, καθώς επίσης και αναγνώριση της αναγκαιότητας συνεργασίας μεταξύ των Κοινωνικών Εταίρων για την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο κοινωνικός διάλογος σε διμερή βάση δεν επικρατεί. Η αιτία είναι πάλι οι παραδοσιακές αντιλήψεις και η ασθενική παρουσία των εργοδοτικών οργανώσεων. Επί πλέον, λόγω της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας οι εργατικές οργανώσεις τελευταία δεν υποστηρίζουν τις επιλογές της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης.

Πάντως έχει συσταθεί μια "Εθνική Κοινωνική Επιτροπή" στην οποία εκπροσωπούνται η κυβέρνηση (ο Αντιπρόεδρος ως προεδρεύων και οι υπουργοί οικονομικών και εργασίας), τρία εθνικά συνδικάτα και τέσσερις εργοδοτικές οργανώσεις εκ των οποίων σημαντικότερη η Βουλγαρική Ένωση Βιομηχάνων. Η Επιτροπή είναι συμβουλευτικό όργανο της κυβέρνησης σε θέματα κοινωνικού προϋπολογισμού, κοινωνικής ασφάλισης και εισοδηματικής πολιτικής.

Κροατία

Στην Κροατία συστάθηκε το 1993 ένα Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, το οποίο μέχρι τον Μάιο του 1997 αναλώθηκε σε οργανωτικά ζητήματα (κατάλληλο νομικό πλαίσιο, εξεύρεση αξιόπιστων εργοδοτικών φορέων, έριδες μεταξύ των συνδικάτων). Το Συμβούλιο απαρτίζεται από την κυβέρνηση, η οποία φέρεται και ως εργοδότης, λόγω των πολλών δημοσίων επιχειρήσεων, εργοδοτικούς φορείς (δύο επιμελητήρια και ο νεοσύστατος Croatian Employers Association) και τα συνδικάτα. Σκοπός του Συμβουλίου και πεδίο αρμοδιότητάς του είναι η προστασία των συμφερόντων των εργαζομένων και εργοδοτών, η από κοινού διαμόρφωση της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

Τουρκία

Στην χώρα τα πράγματα είναι αρκετά διαφορετικά. Οι εργοδοτικές και εργατικές οργανώσεις έχουν ζωντανή παρουσία στους αντίστοιχους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Εξ'άλλου συμμετέχουν ήδη σε διαδικασίες διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και είναι μέλη στις αντίστοιχες ευρωπαϊκές οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, UNICE και ETUC.

Έχει συσταθεί Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή από το 1995 η λειτουργία της οποίας άρχισε το 1997. Ο Κοινωνικός Διάλογος λειτουργεί σαν θεσμός, υπολείπεται όμως η λειτουργία του ακόμη στο Δημόσιο Τομέα.

Σλοβενία

Στη χώρα, η οποία υπενθυμίζουμε ανήκει στην πρώτη ομάδα των χωρών που πρόκειται να προσχωρήσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Κοινωνικός Διάλογος λειτουργεί καλά είτε πρόκειται για διμερή είτε για τριμερή βάση.

Η κυβέρνηση π.χ διαβουλεύεται με τους κοινωνικούς εταίρους σε κάθε σχέδιο νόμου που κατατίθεται προς ψήφιση. Παρόλα αυτά σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση της Επιτροπής, η Σλοβενία χρειάζεται νέο πλαίσιο ρυθμίσεων των εργασιακών σχέσεων.

FYROM

Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο βρίσκεται στο τελικό στάδιο ίδρυσης του. Θα είναι ένα τριμερές σώμα (Κυβέρνηση, Ομοσπονδία Συνδικάτων Εργαζομένων, Οικονομικό Επιμελητήριο) με την συμμετοχή επίσης μεμονωμένων εμπειρογνομόνων, θα έχει δέ χαρακτήρα συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Στην μεταβατική φάση που διέρχονται οι χώρες της ΝΑ Ευρώπης, ίσως δύσκολα θα μπορούσε να φανταστεί κανείς παγιωμένους θεσμούς οικονομικής και

κοινωνικής δημοκρατίας, τουλάχιστον στην κλασική τους εκδοχή. Όπως είδαμε, οι περισσότερες από τις χώρες της περιοχής αντιμετωπίζουν προβλήματα εκδημοκρατισμού, οικονομικής και κοινωνικής αναδιάρθρωσης, αδυναμιών του θεσμικού πλαισίου, ανεπάρκειας της δημόσιας διοίκησης, δυσκολίας εμπέδωσης κράτους δικαίου και νομιμοποίησης της κρατικής εξουσίας και άλλων φορέων πολιτικής με την ευρεία έννοια, κ.ά.

Στις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης η επιτυχία τέτοιων θεσμών εξαρτήθηκε από ορισμένες προϋποθέσεις, που έδωσαν απάντηση σε τέτοιου είδους προβλήματα, και οι οποίες αποκτήθηκαν βέβαια ύστερα από μακρό χρονικό διάστημα. Αποτελεί πάντως πεποίθηση της Ο.Κ.Ε. ότι αυτή η δυτικοευρωπαϊκή εμπειρία, όπως αποτυπώθηκε και σε επίπεδο Ε.Ε., είναι δυνατόν σήμερα να μεταφυτευτεί στην περιοχή της Ν.Α. Ευρώπης, εφόσον αναληφθούν οι κατάλληλες πρωτοβουλίες και προσπάθειες. Ο κοινωνικός διάλογος στην περιφέρεια αυτή είναι ένα εργαλείο που μπορεί να συμβάλει προς αυτή την κατεύθυνση. Ο διάλογος αυτός ως ανοιχτή διαδικασία μάλλον, παρά ως εξ αρχής ολοκληρωμένος θεσμός, μπορεί πράγματι να συντομεύσει τον χρόνο που απαιτήθηκε από άλλες χώρες για να εκσυγχρονιστούν πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά. Για παράδειγμα, σε πρώτη φάση τουλάχιστον, οι θεσμοί κοινωνικού διαλόγου θα μπορούν να παίξουν ένα σημαντικό εκπαιδευτικό ρόλο, μια ενδιατριβή στο διάλογο με κανόνες. Η προσέγγιση αυτή ανταποκρίνεται και στις διαδικασίες της Ε.Ε., η οποία εξ αρχής ενόησε μιά εξελικτική διαδικασία στην προσαρμογή εθνικών και υπο-εθνικών δομών. Φυσικά στην σημερινή συγκυρία, που επικείται ή αναζητείται η ένταξη των χωρών της Ν.Α. Ευρώπης στην Ε.Ε., η εξελικτική

διαδικασία δεν μπορεί να είναι ιδιαίτερα μακρόχρονη. Αλλά, ακριβώς γι αυτό τον λόγο απαιτείται συνδρομή μέσω συνεργασίας με κράτη-μέλη της Ε.Ε., που διαθέτουν εμπειρία και των κοινοτικών κεκτημένων και της περιφέρειας στην οποία είναι γεωγραφικά ενταγμένα .

2. Η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι μια τέτοια στρατηγική σημαίνει ότι ο διεθνής περιφερειακός κοινωνικός διάλογος μπορεί να παίξει ρόλο στη δημιουργία προϋποθέσεων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και ειδικότερα: της ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών και του εθνικού κοινωνικού διαλόγου, της συμμετοχής των κοινωνικών δυνάμεων στις προσπάθειες του εκσυγχρονισμού, των μεθόδων οργάνωσης και υποβοήθησης της διοίκησης επιχειρήσεων και του εργατικού δυναμικού, του θεσμικού πλαισίου για επενδύσεις, της αντιμετώπισης των οικονομικών μεταναστών, της καταπολέμησης της ανεργίας κ.λπ.

3. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι υπό τις παρούσες συνθήκες, εκείνο που απαιτείται είναι μιά βήμα-πρός-βήμα προσέγγιση, που θα εξισορροπεί την κάθε τοπική κουλτούρα, θεσμούς που ήδη υπάρχουν και τα ιστορικά δεδομένα της κάθε χώρας. Για τον σκοπό αυτό χρειάζεται να επιλεγούν πρόσφορα μέσα. Στην προκειμένη περίπτωση μέσα που μπορούν να εξυπηρετήσουν είναι η περιοδική και τακτική συνάντηση των κοινωνικών εταίρων της ΝΑ Ευρώπης, η δημιουργία ενός Κέντρου αλληλοπληροφόρησης, το οποίο θα μπορούσε να λειτουργήσει στα πλαίσια της ελληνικής Ο.Κ.Ε., η δημιουργία βάσης δεδομένων, η συνεχής ανταλλαγή εμπειριών καθώς και οι επισκέψεις σε διμερές επίπεδο. Επιπλέον θεωρείται απαραίτητο με την πάροδο του χρόνου να εξεταστεί η χρησιμότητα και η αποτελεσματικότητα ενός παρατηρητηρίου, που θα μπορούσε να δημιουργηθεί όταν ωριμάσουν οι σχετικές συνθήκες.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Καθηγητής Β. ΣΚΟΥΡΗΣ

Στην Ολομέλεια της 16ης Απριλίου 1999 παρέστησαν τα κάτωθι Μέλη
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Βασίλειος Σκουρής
Καθηγητής Α.Π.Θ.

Α΄ ΟΜΑΔΑ

Αναλυτής Νικόλαος
Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Σ.Ε.Β.

Κανελλόπουλος Γεώργιος
Πρόεδρος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Καραμαλάκος Δημήτριος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Κεφάλας Χαράλαμπος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Κυριαζής Δημήτριος
πρώην Πρόεδρος Σ.Ε.Β.

Ρερρές Κυριάκος
Γενικός Διευθυντής
Πανελληνίας Ομοσπονδίας
Ξενοδόχων σε αναπλήρωση του
Μηναΐδη Βασιλείου
Β΄ Αντιπρόεδρου Δ.Σ. Π.Ο.Ξ.

Σκορίνης Νικόλαος
Α΄ Αντιπρόεδρος
Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Χαμπηλομάτης Γεώργιος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Χασιώτης Νικόλαος
Εκπρόσωπος Ένωσης
Ελλήνων Εφοπλιστών

Β΄ ΟΜΑΔΑ

Παυλιδάκης Γεώργιος
Γ.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Αβραμόπουλου Παναγιώτη
Γ.Σ.Ε.Ε.

Αραζού Λεονάρδος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Αυγητίδης Ελευθέριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Βούτος Παναγιώτης
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Μητρόπουλος Ανδρέας
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.
σε αναπλήρωση του
Βρεττάκου Ηλία
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Νικήτας Ιωάννης
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.
σε αναπλήρωση του
Δεληγιάννη Αναστασίου
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Κόλλιας Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Κωνσταντινίδης Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λαμιάς Στέφανος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Μανώλης Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Μελισσάρης Νικόλαος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Παπαντωνίου Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Πολίτης Δημήτρης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Πολυζωγόπουλος Χρήστος
Πρόεδρος Γ.Σ.Ε.Ε.

Σκαρμούτσος Διονύσιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Τσουκαλάς Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Γ΄ ΟΜΑΔΑ

Βουμβουλάκης Μιχαήλ
Β΄ Αντιπρόεδρος
Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Γιατράκος Νικόλαος
Αναπληρωτής Δήμαρχος Αθηναίων

Δημουλάς Δημήτριος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.
σε αναπλήρωση του
Γωνιωτάκη Γεωργίου
Β΄ Αντιπρόεδρου
Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.

Καραγιάννης Δημήτριος
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Κοιμήσης Απόστολος
Γενικός Γραμματέας Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Κορκόβελος Ιωάννης
Εκπρόσωπος Δικηγορικού
Συλλόγου Αθηνών

Λιόλιος Νικόλαος
Πρόεδρος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Καζναφέρης Κωνσταντίνος
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.
σε αναπλήρωση του
Λίτσου Φώτη
Γενικού Γραμματέα
Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Φάκας Χρήστος
Πρόεδρος Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Γρηγόριος Παπανίκος

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Για κάθε πληροφορία σχετικά με το έργο και τη λειτουργία της Ο.Κ.Ε. είναι στη διάθεσή σας το Τμήμα Δημοσίων & Διεθνών Σχέσεων της Επιτροπής, υπό τη διεύθυνση της κας Μάρθας Θεοδώρου.

Τηλ.: (01) 9249510-2, Fax: (01) 9249515, e-mail: iproke@otenet.gr